

УДК 377.3:330.34

ВПЛИВ СВОЄЧАСНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Анатолій Михайличенко,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник
лабораторії професійного навчання на виробництві
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Проведено аналіз впливу вчасної підготовки кваліфікованих робітників на економічний розвиток підприємства. Показана необхідність узгодженої підготовки кваліфікованих робітників із комплексною модернізацією виробництва.

Ключові слова: модернізація виробництва, життєвий цикл продукції, підготовка кваліфікованих робітників, економічний розвиток підприємства, безробіття.

Аналіз впливу професійного навчання кадрів на виробництві на ефективність діяльності підприємств широко розглядається у літературі [4].

Розглянемо вплив своєчасного процесу підготовки кадрів на ефективність розвитку економічного та соціального стану підприємства.

Досягнення науково-технічного прогресу (НТП) – це лише необхідна умова розвитку окремих об'єктів глобальної економіки. Достатньою умовою є наявність матеріальних та трудових ресурсів, що дають можливість впровадити і ефективно використати досягнення НТП. В умовах корінних змін продуктивних сил вирішальна роль у соціально-економічному розвитку підприємства, а значить і суспільства, належить кадровому забезпеченню.

Відомо також, що життєвий цикл продукції, технології і професії та розвиток економіки підприємства пов'язаний із НТП й особливостями ринкової економіки [3]. З часом життєвий цикл продукції, що випускається підприємством, зменшується. Причина – швидке фізичне та моральне старіння продукції і, як результат, зменшення попиту на неї. Це вимагає від підприємства постійної модернізації виробництва.

Модернізація, – згідно зі словниковим визначенням, – зміна, удосконалення, що від-

повідає сучасним вимогам.

Покажемо, як впливає вчасне впровадження модернізованої продукції на економічні процеси підприємства. Нехай життєві цикли вдосконаленої продукції мають вигляд кривих 1 , 2 , 3 і тощо, що змінюють одна одну (рис. 1 а). Для ефективного використання потенційних можливостей НТП необхідні трудові ресурси, вчасно підготовлені відповідно до вимог модернізованого виробництва (криві 1.1 , 2.1 , 3.1). Тоді тенденція розвитку економіки (параметр V на рис. 1 а) буде постійно збільшуватися і визначатиметься кривою 4.

Кадрове забезпечення (параметр K на рис. 1 а) обмежене загальною кількістю працездатного населення (лінія A). Хвильовий характер НТП приводить до аналогічної зміни кваліфікаційної структури трудових ресурсів, зображеної кривими $A1$, $A2$, $A3$. Зростання чергової хвилі НТП (наприклад, 2) вимагає збільшення відповідної кількості фахівців на ділянці $t1$, $t2$ (крива $A2$), в той час, як спад попередньої хвилі 1 призводить до спаду кількості зайнятих у її реалізації фахівців (крива $A1$). Ідеальним є випадок, коли загальна кількість робітників, які беруть участь у реалізації НТП різних хвиль, завжди дорівнювала б загальній кількості працездатного населення.

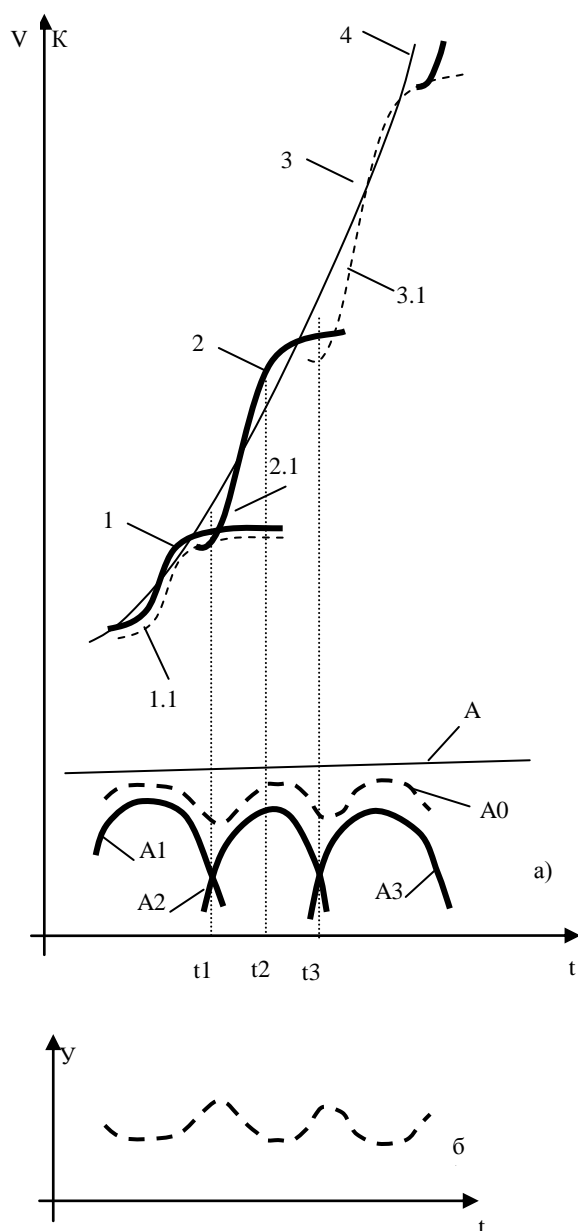

Рис. 1. Узгоджений розвиток НТП та підготовки кадрів

У дійсності, навіть при сприятливому розвитку НТП та трудових ресурсів, реальною є зміна зайнятого населення за сумарною кривою A_0 , яка завжди нижча загальної кількості працездатного населення. Різниця між кривими A і A_0 визначає рівень безробіття Y , показаний на рис. 1 б. Наприклад, частка безробітних у США з 1968 до 1988 рр. в середньому складала 5,5% у рік (рис. 3 [2]). Потрібне спостерігається в усіх економічно розвинених країнах, в яких деякий відсоток безробітних

вважається нормальним явищем при стабільному розвитку НТП. Збільшення кількості безробітних має місце при зміні хвиль (моменти часу t_1 , t_3 на рис. 1). Вони є найбільш складними для соціально-економічного розвитку, так як на стику хвиль мають місце кризові явища, глибина яких залежить від узгодження попередньої та наступних хвиль, що визначають обсяг модернізації продуктивних сил.

У багатьох випадках консервативність та значна інерційність системи підготовки й перепідготовки кадрів веде до деякого запізнення удосконалення трудових ресурсів, що посилює та ускладнює соціально-економічні проблеми у суспільстві. Розглянемо це детальніше. На рис. 2 показано запізнення підготовки кадрів (крива 2.2), які забезпечують перехід на наступну хвилю розвитку НТП. Тоді замість кривої 2 розвиток освоєння продукції підприємством відбуватиметься по кривій 2.3, а загальна тенденція розвитку економіки піде по кривій 5, в той час, як конкуренти, які встигли вчасно підготувати трудові ресурси, зможуть реалізувати плавніший перехід на наступну хвилю, що дасть їм можливість розвиватися по кривій 4 (рис. 2).

Запізнення переходу на чергову хвилю призведе, передусім, до спаду виробництва на величину різниці між кривими 4 і 5 (рис. 2). Оскільки попит на продукцію попередньої хвилі буде падати, відповідно, будуть вивільнятися робітники, задіяні на випуску застарілої продукції (крива $B1$). Запізнення їхньої перепідготовки, відповідно до вимог наступної хвилі (крива $B2$), викликає появу великої кількості незайнятого працездатного населення, поточне значення якого визначається різницею між лініями A і $B0$ (рис. 2).

З часом запізнення у підготовці фахівців збільшує перевагу конкурентів, призводить до соціальних конфліктів у суспільстві і є однією з основних причин кризових явищ. Можливість узгодити впровадження модернізованої продукції та кадрового забезпечення її випуску можна реалізувати тільки за одночасної комплексної підготовки виробництва нової продукції і відповідної підготовки кваліфікованих робітників [3]. Але через значну інерційність системи професійної освіти і невизначеність її правового становища вирі-

шити цю проблему нелегко (та й, фактично, неможливо) без розвитку системи професійного навчання на виробництві. Адже тільки розробники технологічних процесів можуть грамотно сформулювати вимоги до робітників і організувати їхнє навчання в реальних умовах виробництва.

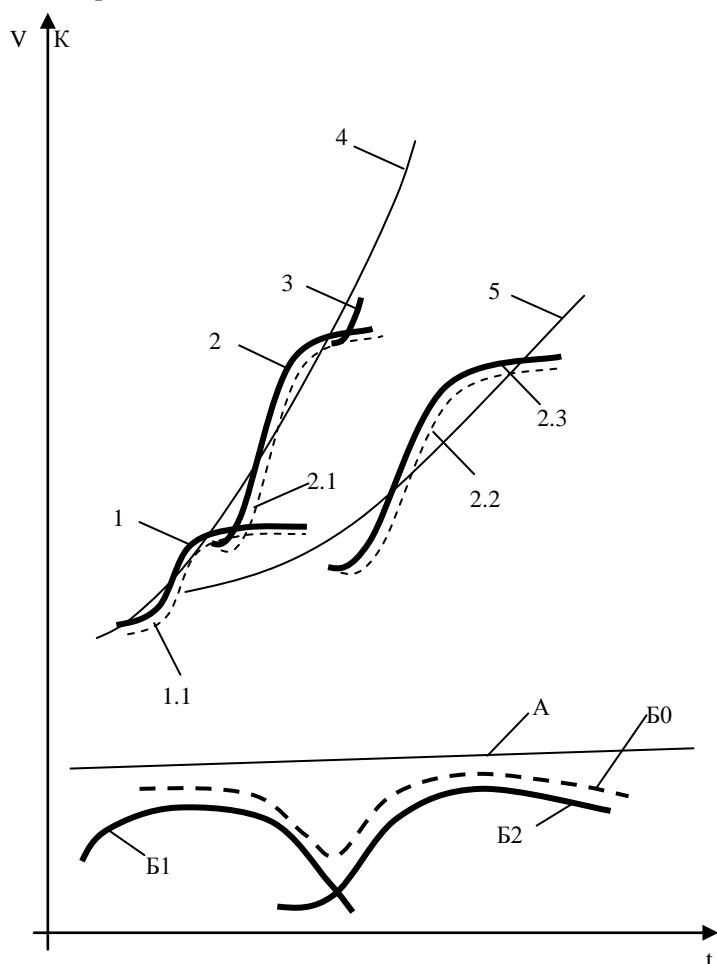

Рис. 2. Розвиток економіки при запізненні підготовки кадрів

Як видно з рис. 1, навіть за сприятливого розвитку економіки кваліфікаційна структура трудових ресурсів безперервно змінюється. Так, від 1974 до 1984 рр. у ФРН кількість робітників у металургійній промисловості скоротилася на 24%, у машинобудуванні – на 11%, у металообробці – на 20%. Крім того, у сфері соціально-професійної структури пра-

цюючих відбувається постійне скорочення середнього кваліфікованого прошарку робітників. Відбувається й розподіл робітників на вузький прошарок висококваліфікованих робітників та переважну масу некваліфікованих робітників [5].

Така сама тенденція спостерігається і в наш час на вітчизняних підприємствах. Наприклад, після впровадження інновацій на ОАО "Азовмаш" чисельність працівників на ньому зменшилась на 25%, при цьому обсяг виробництва збільшився на 30% [1].

Навіть при узгодженому розвитку економіки, показаному на рис. 1, в економічно розвинених країнах спостерігаються проблеми при переході на наступну хвилю НТП. У післявоєнні роки, коли значно зросли темпи НТП, кризові явища в економіці мали місце в усіх країнах: спостерігалось зниження валового національного продукту і, відповідно, збільшення рівня безробіття з наступним його відновленням та зростанням. Таким чином, безробіття неминуче пов'язане з розвитком НТП. Воно, якщо досягає критичного значення, веде до умов, за яких виникають соціальні перевороти та вибухи.

Отже, вчасна підготовка та перепідготовка кадрів у всіх економічних об'єктах є неминучою умовою стабільного розвитку суспільства.

Сказане добре підтверджується статистичними даними розвитку економіки США у 1968–1988 рр. [3], (рис. 3), що вказує на справедливості наведених положень.

Усе це свідчить про вирішальну роль організації ефективної підготовки та перепідготовки кадрів, яка дає змогу пом'якшити негативні соціальні наслідки розвитку НТП.

Висновки. Проаналізовано вплив вчасної підготовки кваліфікованих робітників на економічний розвиток підприємства.

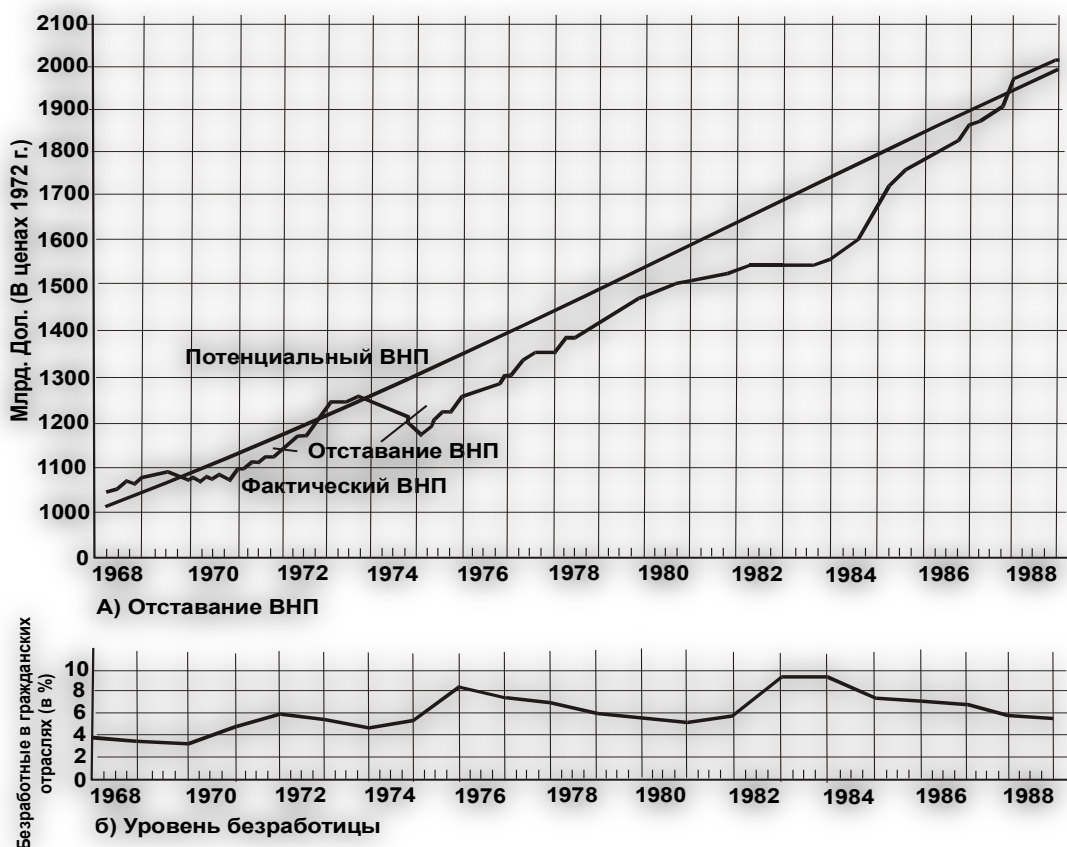

Рис. 3. Розвиток економіки США у 1968–1988 рр.

Література

1. Инновации на берегах Азова // Техническая газета, №41 – 19.10.2010 – С. 8.
2. Макконнелл К.Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика : В 2 т. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю – М. : Республика, 1992.
3. Михайличенко А.М. Участь кваліфікованих робітників у технології розвитку виробництва // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти. – №3 – 2012. – С. 54–58.
4. Савченко В.А. Методологічні підходи до аналізу впливу професійного навчання кадрів на виробництві на ефективність діяльності підприємств // Професійне навчання на виробництві / Зб. наук. праць. – Вип. 1. – К. : Наук. світ, 2003. – С. 16–25.
5. Социальный конфликт: современные исследования // Реферативный сборник. – М. : Инст-т социологии АН СССР, 1991. – 115 с.

Анатолій Михайличенко

Влияние своевременной подготовки квалифицированных рабочих на экономическое развитие предприятий

Проведен анализ влияния своевременной подготовки квалифицированных рабочих на экономическое развитие предприятия. Показана необходимость согласованной подготовки квалифицированных рабочих с комплексной модернизацией производства.

Ключевые слова: модернизация производства, жизненный цикл продукции, подготовка квалифицированных рабочих, экономическое развитие предприятия, безработица.

Anatoliy Mikhailichenko

Influence of due training for skilled workers on economic development of an enterprise

Analysis concerning the influence of due training for skilled workers on economic development of an enterprise is carried out. The need for due training of skilled workers with a comprehensive training of modernized production is shown.

Key words: modernization of production, product life cycles, training of skilled workers, economic development of an enterprise, unemployment.